

Antropologia mediów

Wykład XI

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 12 maja 2021

Genologia multimedialna

Gatunki wypowiedzi w mediach elektronicznych

Genologia multimedialna

Arystoteles (284 pne. – 322 pne.)

- rodzaj: genus proximum
- gatunek: differentia specifica

Genologia szkolna

	Monolog/dialog	Fabularność/Afabularność
Liryka	monolog	afabularność
Epika	monolog	fabularność
Dramat	dialog	fabularność

Michaił Bachtin (1895-1975): metalingwistyka

Wypowiedź to nierozłączna całość składająca się z

- treści
- stylu
- kompozycji

Michaił Bachtin:

"Wprawdzie każda poszczególna wypowiedź jest indywidualna, jednakże we wszystkich obszarach zastosowania języka wypracowane zostały specjalne, względnie trwałe typy takich wypowiedzi. Nazywamy je gatunkami mowy."

Michaił Bachtin

„Wypowiedzi oraz ich typy, tzn. gatunki mowy - to pasy transmisyjne od historii społeczeństwa do historii języka. Żadne nowe zjawisko (fonetyczne, leksykalne, gramatyczne) nie wejdzie do systemu językowego, jeśli nie odbyło długiej, zawitej drogi gatunkowo-stylistycznych prób i sprawdzianów”

Michaił Bachtin

„Gdyby nie istniały gatunki mowy lub gdybyśmy nie opanowali umiejętności posługiwania się nimi, jeśli trzeba by było powoływać je do istnienia dopiero w mówieniu, zaś każdą wypowiedź tworzyć swobodnie, jako pierwszą, to obcowanie językowe byłoby prawie niemożliwe”

Michaił Bachtin

- gatunki prymarne (proste)
  - ustne: replika dialogu, rozkaz wojskowy, polecenie, opowieść
  - pisemne: list, dziennik, dokumenty służbowe, publicystyka
- wtórne (złożone) — powieści, dramaty, rozprawy naukowe, rozbudowane formy publicystyczne

Czym jest gatunek wypowiedzi?

„Jest powtarzalną kombinacją chwytów - decydujących o kompozycji (morfologii) tekstu, podporządkowanych jakimś celom komunikacyjnym i zdeterminowanych przez materiał oraz technikę przekazu (medium)”¹

---

¹Edward Balcerzan, W stronę genologii multimedialnej, „Teksty Drugie” 1999 nr 6.

- szeregi monomedialne: aforyzm, nowela, opowiadanie, powieść
- szeregi polimedialne: opera, film

rodzaje multimedialne

- reportaż
- esej
- felieton

reporterskość, intencja reporterska

- istnienie rzeczywistości obiektywnej, choć zdeformowanej przez język
- przykłady: komunikat (materiał), serwis informacyjny, telewizyjny zapis zdarzeń, ekspertyza sądowa, studium naukowe, praca historyczna, sztuka werystyczna, naturalistyczna, realistyczna (malarstwo portretowe, rodzajowe, historyczne), muzyka konkretna, dźwięki natury
- mimesis

eseistyczność, intencja eseistyczna

- napięcie między wykładem światopoglądu a ambicjami pedagogicznymi, między jednostkowością a ogólnością
- przykłady: sentencja, przysłowie, aforyzm, dydaktyka homilijna, retoryka wychowawcza, dramaty i powieści filozoficzne (Wyspiański, Mann, Lem), ballady Leśmiana, filmy Felliniego, obraz (alegoria, symbol) religijny, ojczyźniany, klasowy; malarstwo Munka, Picassa, Nowosielskiego; muzyka poważna (fuga)

felietonowość, intencja felietonowa

- język jako magazyn stereotypów, cel - krytyczny przegląd
- gatunki: dowcip językowy, graficzny, karykatura, gag filmowy, burleska, parodia plastyczna, teatralna, filmowa, muzyczna

Gatunki wypowiedzi w mediach elektronicznych

- website vs. webpage
- rodzaje: statyczna, dynamiczna
- HTML vs. CMS

- strona główna (main page)
- strona startowa (start page)
- strona domowa (Home page)

Dziękuję za uwagę!
Będę wdzięczny za pytania i komentarze!

1. Michaił Bachtin, Problem gatunków mowy, w: Michaił Bachtin, Estetyka twórczości słownej, przeł. Danuta Ulicka, PIW: Warszawa 1986,
2. Edward Balcerzan, W stronę genealogii multimedialnej, „Teksty Drugie” 1999, nr 6.